

Olje- og energidepartementet
Postboks 8148 Dep
0033 Oslo

OLJE- OG ENERGIDEPARTEMENTET	
0411944 - 182	
DATO - 2 MARS 2005	
AN	EKSP.
521	

Vår ref: Bernt Jarle Dolmen

Deres ref:

Sauda 28.02.05

Høringsuttalelse – NOU 2004: 26 – Hjemfall

Eramet Norway viser til høringsinvitasjon av 1. desember 2004. Vi ønsker i det følgende å redegjøre for våre synspunkt knyttet til hjemfallsinstituttet og høringsutsendelsen av NOU 2004:26.

Hovedkonklusjoner

Eramet Norway mener at Hjemfallsutvalgets innstilling ikke gir et godt nok grunnlag for å fremme et lovendringsforslag for et nytt hjemfallsregime. Utvalgets mandat har vært for snevert, situasjonen for dagens ordning er ikke tilstrekkelig vurdert, handlingsrommet for en framtidig løsning kommer ikke fram, og viktige konsekvenser ved flertallets innstilling er ikke utredet.

Eramet Norway mener at et nytt hjemfallsregime basert på flertallets innstilling vil gi dagens private konsesjonærer urimelige fortrinn foran andre potensielle private konsesjonærer. Det kan ikke godtas at dagens private konsesjoner uten videre videreføres i et nytt regime. I et nytt regime må konsesjonene deles ut på ny slik at rettighetene tilkommer dem som best kan utnytte disse. Bare slik kan man sikre en best mulig utnyttelse av samfunnets ressurser.

Innledning

Utviklingen i kraftmarkedet generelt og industrikraftregimet spesielt er av avgjørende betydning for vår type næringsvirksomhet. Hjemfallsinstituttet er en viktig del av statens industrikraftregime, sammen med de statlige leieavtalene og industriens kraftavtaler. Utfallet av prosessen rundt hjemfallsinstituttet er en viktig brikke når et nytt industrikraftmarked skal vurderes. Slik situasjonen er i dag, med utfasingen av de myndighetsbestemte kraftkontraktene og begrenset tilgang til langsiktige kommersielle avtaler, er eierskap til kraftverk i en eller annen form den eneste reelle, langsiktige alternativ for industrielle investeringer.

På dette grunnlag er det maktpåliggende at et nytt regime hva angår eierskap til vannfall og kraftverk i størst mulig grad legger til rette for at industrien kan eie og drive på like vilkår som offentlige aktører. Industrieide kraftverk er effektivt drevet og uttak av energi i umiddelbar nærhet av kraftverkene betyr også lave overføringskostnader og mer effektiv utnyttelse av energien.

Bemerkninger til utvalgets innstilling

Sett fra industriens ståsted er det viktig at alle nåværende og potensielle konsesjonærer behandles likt. Industrien og forbrukerne for øvrig er tjent med et effektivt fungerende kraftmarked basert på maksimal og rettferdig konkurranse. Videre er det viktig at konsesjonene får lengst mulig varighet slik at disinsentivene til investeringer i anleggende reduseres. Eramet Norway stiller seg derfor fullt ut bak kravet om likebehandling av offentlige og private konsesjonærer når det gjelder eierskap. Kravet om likebehandling er også sentralt i forhold til EØS-reglene og det er viktig for forutsigbarheten for de

involverte partene at et nytt regime er robust i forhold til disse. Bare slik kan en oppnå stabile rammebetingelser.

Hvordan et slikt ikke-diskriminerende regime skal se ut, hersker det imidlertid stor usikkerhet og uenighet omkring. Eramet Norway mener at utvalgets mandat i for stor grad har virket begrensende på hvilke løsninger som er vurdert, samt at situasjonen for dagens regime ikke er tilstrekkelig analysert, noe Finn Arnesens utredning i sakens anledning klart illustrerer. Vi kan derfor ikke anbefale at noen av de modellene som er lagt fram blir lagt til grunn for et nytt regime, og vil anmode om hele saksområdet blir utredet på nytt før et nytt hjemfallsregime eventuelt blir innført.

Likebehandling

Eramet Norway legger til grunn at hele saksfeltet blir utredet på nytt og at et nytt regime i størst mulig grad frigjør seg fra begrensningene som ligger i dagens ordning og utformes på en måte som ivaretar både samfunnsmessige, politiske og industrielle målsettinger, samtidig som regimet er robust i forhold til EØS-avtalen.

Likebehandling bør være et sentralt prinsipp i et nytt hjemfallsregime. I den anledning ønsker Eramet Norway å gjøre oppmerksom på at flertallets innstilling, hvor det foreslås at dagens private konsesjoner videreføres, vil innebære et fundamentalt brudd på dette prinsippet. Dagens private konsesjonærer har fått tildelt sine konsesjoner under spesifikke historiske og politiske betingelser. Konsesjonene er avtafestet på disse betingelsene, ikke på de betingelser som EØS-avtalen nå krever.

Vi vil minne om at statens industrikraftregime har tre deler: kraftverkskonsesjoner, leieavtaler for kraftverk og myndighetsbestemte kraftkontrakter. Sistnevnte ble tilbudt industrien som et alternativ til kraftverkskonsesjoner, og det er bare de virksomheter som hadde kraftverkskonsesjoner som har fått leieavtaler. De myndighetsbestemte kraftavtalene går nå ut. Samtidig blir de industriselskapene som fikk kraftverkskonsesjoner, og senere leieavtaler, forespeilet mulighet til en blanko forlengelse av sine avtaler.

Når et nytt regime nå må innføres må det baseres på likebehandling, ikke bare av offentlige og private konsesjonærer, men av alle potensielle konsesjonærer. Flertallets innstilling vil innebære at en del av statens industrikraftregime trekkes ut av sin politiske og historiske sammenheng og at en del av industrien får forlenget sine avtaler med staten, mens andre potensielle private konsesjonærer blir hindret å delta i en fri konkurranse om konsesjoner. En slik likebehandling vil være et positivt bidrag til rammevilkårene til noen virksomheter, men den manglende likebehandling i neste ledd vil føre til en betydelig konkurransevridding mellom ulike industrivirksomheter og til en mindre effektiv utnyttelse av samfunnets ressurser.

Dette aspektet ved likebehandling i et nytt regime er kort tatt opp i den juridiske utredningen som ligger til grunn for utvalgets arbeid, men er ikke tilstrekkelig håndtert i utvalgets innstilling. Vi vil påpeke at det hersker juridisk tvil om hvorvidt det er mulig å gi eksisterende konsesjonærer en særstilling ved nytildelinger. Visse krav i EØS-avtalen tilsier at må åpnes for konkurranse om konsesjoner (NOU 2004:26 s. 241). Dette vil også gjelde avtaler om ny konsesjon i forbindelse med foregrepne hjemfall. Et nytt regime på basis av flertallets innstilling vil altså ikke være robust i forhold til EØS-avtalen, noe ingen er tjent med.

Eramet Norway stiller seg bak kravet om at det ikke bør være forskjellsbehandling mellom ulike grupper av konsesjonærer, og ber om at dette prinsippet for alvor legges til grunn for et nytt regime.

En helhetlig tenking omkring industrikraft

Mange ulike faktorer har ført til at det norske industrikraftregimet er i søkelyset. Liberaliseringen av kraftmarkedene, eller snarere den ufullstendige dereguleringen og mangelen på konkurranse, har ført til høyere markedspris og har eliminert mulighetene for langsiktige markedsbaserte kraftavtaler. De myndighetsbestemte kraftkontraktene fases nå ut og det synes som om EØS-avtalen hindrer en videreføring av disse. Konkurransopolitikken i EØS-området setter stadig nye begrensninger for

bruken av nasjonale næringspolitiske virkemiddel. Hjemfallsinstituttets skjebne er uklar – også det et resultat av konkurransepolitikken.

Eramet Norway mener at i ei tid hvor det ut fra mange ulike faktorer er ønskelig å sette søkelys på betingelsene til den kraftintensive industrien, vil være gunstig å se de ulike delene av det norske industrikraftregimet som en helhet. Det politiske grunnlaget for kraftverkskonsesjoner, kraftleieavtaler og myndighetsbestemte kontrakter var i sin tid identisk. De ulike ordningene for de ulike delene av industrien har sin begrunnelse i ulike valg blant økonomisk likeverdige tilbud, med det samme utgangspunkt: Tilrettelegging for bygging av kraftintensiv industri i nærheten av anleggene for kraftproduksjon. Og det er dette det må handle om videre også, under et markedsbasert regime.

En nytt, markedsbasert, og effektivt industrikraftregime vil imidlertid fordre at alle deler av det gamle industrikraftregimet over tid blir inkludert. Den forskjellsbehandling det legges opp til i Hjemfallsutvalgets innstilling vil være til hinder for dette. En slik løsning vil peke ut vinnere og tapere, basert på valg som historisk sett var likestilte, med utgangspunkt i et prinsipp om likebehandling.

For Eramet Norway

Odd Husmo
Administerende direktør